

Ny rapport från HRF

Varannan störs av buller på jobbet

Dålig ljudmiljö är vanligt på arbetsplatserna. Varannan anställd uppger att de besväras av störande ljud.

Det visar HRF:s nya rapport "Kakofonien".

Dålig ljudmiljö är ett samhällsproblem som kan få allvarliga konsekvenser och hörselskadade drabbas extra hårt, konstaterar förbundet.

DET ÄR OMFATTANDE undersökningar som ligger bakom de publicerade siffrorna.

Marianne Rogell Eklund, intressepolitisk samordnare på HRF, säger att det tagit ett helt år att samla in uppgifter från allmänhet, fackförbund och miljö- och hälsoskyddsinspektörer.

Bland annat har man frågat 1137 medlemmar i fem fackliga organisationer: Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Hotell- och restaurangfacket, Svenska Journalistförbundet samt Unionen, vad de tycker om ljudmiljön på jobbet.

Svaren visar att varannan, 51 procent, av arbetstagarna

upplever att ljudmiljön på jobbet är ett problem varje dag/varje vecka.

– Störande ljud är en bortglömd arbetsmiljöfråga. Regelverken är alldeles för svaga, säger HRF:s förbundsordförande, Jan-Peter Ström-gren.

Röster stör

Det som stör mest är ljudet av andra människor – röster, skrammel, skrap med stolar med mera. Särskilt stort är problemet i skola och förskola.

Bland de tillfrågade finns även hörselskadade. För dem är god ljudmiljö extra viktigt eftersom en hörselskada ger

sämre förmåga att sortera bort oönskade ljud. Störnings-tröskeln är hel enkelt lägre.

Mer ur rapporten:

✓ 79 procent av medlemmarna i Lärarförbundet störs av röster och andra aktivitets-ljud.

✓ Över hälften av medlemmarna i Lärarnas Riksförbund har ofta/ibland svårt att höra vad eleverna säger i klassrummet.

✓ Även på kontor är det problem med buller. 57 procent tycker att ljudmiljön i kontorslandskap är störande.

✓ Det är så hög ljudnivå på landets redaktioner att en tredjedel av journalisterna har

svårt att höra i telefon.

✓ Var fjärde hotell-/restauranganställd har svårt att uppfatta kolleger och arbetsledare.

✓ Över 40 procent av lärarna har svårt att höra när de har rast.

✓ Halva befolkningen (47 procent) undviker restauranger och kaféer med dålig ljudmiljö.

Olika uppfattning

En intressant jämförelse med siffrorna ovan är svaren från 597 huvudskyddsombud i de fem undersökta fackliga organisationerna. Mer än hälften av huvudskyddsombuden tycker nämligen att arbetsgivare och fack tar störande ljud på allvar. Med tanke på de anställdas synpunkter på arbetsmiljön är det uppenbart att det inte görs tillräckligt ute på arbetsplatserna, konstaterar HRF och motiverar dessutom varför god ljudmiljö är lönsamt:

”Om vi slipper störande ljud blir vi mer effektiva, presterar bättre och har större möjligheter att undvika misstag. Dessutom ökar trivselsn, vilket i sin tur stimulerar kreativitet, samarbete och arbetskapacitet”

Ny målgrupp

HRF har även tidigare drivit ljudmiljöfrågan, eftersom den är så viktig för hörselskadade,

Prestationssänkande. Buller stör koncentrationen och inlärningsförmågan.

men nu tar man alltså ett steg vidare och riktar sig till allmänheten. Därigenom hoppas man nå personer som tidigare inte kommit i kontakt med förbundet.

Tuffa krav

Förbundet ställer sex tuffa krav för bättre ljudmiljö.

Bland annat handlingsplaner för bättre ljudmiljö, bättre lagstiftning för bland annat undervisningslokalernas ljudstandard, skärpta bullerföreskrifter på arbetsplatser,

riktvärden för offentliga lokaler, kaféer och restauranger.

– Det är dags för ett samtalsvänligt Sverige, där alla mår bättre – inte minst hörselskadade, säger Jan-Peter Ström-gren.

ULRIKA NILSSON

Fotnot: Kakofoni betyder störande missljud, störande blandning av olika ljud, disharmoni. (Nationalencyklopedin, Bonniers svenska ordbok)

Mer om ljudmiljö på sidorna 13–21.

Buller behöver inte vara högt

- Buller är oönskat ljud, oavsett ljudstyrka.
- Buller är det miljöproblem som påverkar flest människor i Sverige. (Socialstyrelsens Miljöhälsorapport 2009).
- "Kakofonien" handlar om en typ av buller som kallas samtalsstörande, som inte direkt är skadliga för hörseln men som gör det svårt att samtala och lyssna.
- Vuxna med hörselnedsättning behöver upp till 10 decibel lägre omgivningsljud än normalhörande för att kunna uppfatta vad som sägs. Barn och gamla behöver ännu tystare omgivning.

Kampanjannon. HRF:s budskap syns bland annat i tunnelbanan i Stockholm.

Kan stress skada hörseln?

JAG HAR VID 67 ÅRS ÅLDER börjat få lite problem med hörseln. Jag har därför börjat bära hörapparat. Den hjälper mig att urskilja viktiga meningsbärande konsonanter som jag annars blandar ihop.

Dessa egna erfarenheter har fått mig alltmera motiverad att engagera mig i forskning kring nedsatt hörsel. För några år sedan gjorde vi tillsammans med personalen på hjärtinfarktavdelningen på Huddinge sjukhus en undersökning av akustikens betydelse för personal och patienter.

Det visade sig att bra ljudabsorberande plattor i taket på avdelningen förbättrade den psykosociala miljön för både patienter och personal. Dessutom visade de svårast sjuka patienterna tecken på minskad stress vilket kan ha varit gynnsamt för deras sjukdomsförlopp.

Sedan har jag blivit engagerad i det av Forskningsrådet för Arbets- och Socialforskning (FAS) stödda Hörselcentrumet vid Karolinska Institutet.

Under senare år har det kommit forskning som visar att höga psykiska stressnivåer kanske också kan öka risken för bestående hörselskada när man utsätts för buller! Barbara Canlons forskargrupp vid Karolinska Institutet (som ingår i Hörselcentrum) har utsatt försöksdjur för psykisk stress under deras uppväxt. I den gruppen såg man störningar i stressreaktioner, en överkänslighet för händelser i miljön som medför att kortisolkoncentrationen i blodet och hjärnan ofta blir hög. I en annan grupp jämförbara djur hade inte utsatts för psykisk stress och någon överkänslighet i kortisolsystemet fanns inte. När alla djuren sedan utsattes för buller som vuxna såg man att de i den kortisolstörda gruppen fick permanent nedsättning i hörseln i mycket större utsträckning än djuren i normalgruppen. Långvarig utsatthet för psykisk stress verkade alltså att kunna öka risken för permanent hörselskada vid buller!

Detta är en observation vi och den forskargruppen vill försöka "översätta" till människor. Datainsamlingen har just genomförts i en studie som stöds av Vetenskapsrådet.

Vad vi vill veta är om människor som upplever att de är emotionellt utmattade av stress i arbetet och som i laboratoriet utsätts för akut stress reagerar annorlunda på ljud än de som inte är emotionellt utmattade.

Kan det vara så att man är sämre på att skydda sig mot störande ljud i en akut stress-situation om man länge varit utsatt för stress?

Töres Theorell

disputerade 1971 med en avhandling om livshändelser före hjärtinfarkt. Professor i psykosocial miljömedicin. Efter pensioneringen 2006 forskar han bland annat om stress och hörsel.

FOTO: CHARLOTTE VON FRIEDRICH